

Кузембаєв О.С.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри кримінального права,
кандидат юридичних наук*

ДІЮЧІ АКТИ СРСР В КРИМІНАЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ: АСПЕКТИ ЗАКОНОТВОРЧОЇ ТЕХНІКИ

На продовження теми про необхідність здійснення декомунізації кримінального закону України (Кузембаєв О.С. Декомунізація кримінального закону України: законотворчі аспекти // Актуальні проблеми теорії кримінальної законотворчості та практики її застосування: матеріали Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (Одеса, 27 грудня 2016 р.) / відп. ред.: В.О. Туляков. Одеса: Національний університет «Одеська юридична академія», 2016. С. 116-120), також назріла необхідність дослідження та аналізу й самого кримінального законодавства України як системи джерел кримінально-правової заборони в Україні (Кузембаєв О.С. Джерела кримінально-правового регулювання в Україні: доктринальні аспекти: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Одеса, 2017. 305 с.) на предмет реформування в законотворчості, в особливості в умовах глобалізації. В якості джерел кримінально-правової заборони в Україні в умовах перехідного періоду в розвитку українського кримінального права, зберігають своє значення окремі кримінально-правові приписи, закріплені в законодавчих актах колишнього СРСР, що потребують скасування. Існування темпоральної дії деяких законодавчих актів СРСР визнається певними правознавцями як деякі законодавчі акти СРСР, що містять окремі кримінально-правові приписи, що й дотепер продовжують діяти, а також визнаються в якості традиційного розуміння джерел кримінального права (Коняхин В.П. Теоретические основы построения Общей части российского уголовного права / Предисловие профессора, доктора юридических наук А.В. Наумова. Санкт-Петербург: Издательство «Юридический центр Пресс», 2002. С. 112-117).

Представляється, що й дотепер зберігають юридичну чинність ті нормативні (в тому числі кримінально-правові) акти колишнього СРСР, які: по-перше, у зв'язку із дією положень ч. 2 ст. 4 КК України (злочинність і караність визначаються тим кримінальним законом, що

діяв на час вчинення цього діяння) та ст. 5 КК України (про зворотну дію кримінального закону у часі); по-друге, були видані у встановленому законом порядку; по-третє, не припинили свою дію в наслідок їх скасування або заміни іншими актами; по-четверте, не суперечать новому законодавству України. Остання умова дієвості нормативних правових актів Союзу РСР має особливе юридичне підтвердження.

Кримінально-правові акти СРСР діють на території України, якщо вони не визнані такими, що втратили чинність або не прийшли в суперечність із Конституцією України та законодавчими актами України, прийнятими після прийняття Декларації про незалежність (державний суверенітет) України від 16 липня 1990 р. (Декларація про незалежність (державний суверенітет) України: Декларація від 16 липня 1990 року № 55-ХІІ. Відомості Верховної Ради УРСР. 1990. 31 лип. № 31. Ст.429) (відповідно до Постанови ВРУ «Про порядок тимчасової дії на території України окремих актів законодавства Союзу РСР» від 12.09.1991 р. (Про порядок тимчасової дії на території України окремих актів законодавства Союзу РСР: постанова Верховної Ради України від 12 вересня 1991 року № 1545. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 46. Ст. 621)). Також, згідно ст. 3 Закону України «Про правонаступництво України» від 12.09.1991 р. – «закони Української РСР та інші акти, ухвалені Верховною Радою Української РСР, діють на території України, оскільки вони не суперечать законам України, ухваленим після проголошення незалежності України» (Про правонаступництво України: Закон України від 12.09.1991 р. № 1543-ХІІ. ВВР України. 1996. Ст. 3). Отже, чинними є нормативні акти СРСР, які ще не оновлені і не змінені новими.

Наявність чинності в Україні тих нормативно-правових актів СРСР, що не були передбачені як такі, що втрачають чинність у Прикінцевих та перехідних положень КК України 2001 р., що вказує на наявність їх чинності, а передбачення ними умов настання кримінальної відповідальності та видів й розмірів покарання, та колишньої практики застосування судами даних нормативно-правових актів, вказує на здійснення ними кримінально-правового регулювання в Україні в окремій її частині – встановлення кримінально-правової заборони:

1) Указ Президії Верховної Ради УРСР від 20.05.1985 р. «Про заходи по посиленню боротьби проти пияцтва і алкоголізму, викорененню самогоноваріння», який передбачає умови настання

кримінальної відповідальності, шляхом передбачення виду злочину та розмірів покарання за їх вчинення (ст.ст. 8, 12, 14, 15, 22, 23) (Про заходи по посиленню боротьби проти пияцтва і алкоголізму, викорененню самогоноваріння: указ Президії Верховної Ради УРСР від 20.05.1985 р. № 280-XI. Відомості ВВР. 1985 р. № 23. Ст. 544) // URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/280-11>);

2) Указ Президії Верховної Ради СРСР від 23.05.1986 р. «Про посилення боротьби з одержанням нетрудових доходів», який передбачає наступні умови настання кримінальної відповідальності, шляхом передбачення виду злочину та розмірів покарання за їх вчинення (ст.ст. 2, 4, 5) (Про посилення боротьби з одержанням нетрудових доходів: указ Президії Верховної Ради СРСР від 23.05.1986 № 4719-XI. Відомості Верховної Ради СРСР від 28.05.1986. 1986. № 22. Стр. 364. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v4719400-86>).

Таким чином, постає висновок про необхідність приведення кримінального законодавства України до складу якого входять акти СРСР до положень ч. 1 ст. 3 КК України.